

ДРАГИША КАЛЕЗИЋ

КУГЛИЦА

Нисам дуго чекао на прозив...

Ушао сам застајкујући, кораком спорим, у скоро кречену ординацију неуропсихијатрије у старом Земуну.

За столом се налазио висок, мршав и просед човек с кратком густом и светлосмеђом брадом... Прелиставао је жуту фасциклу, на изглед добро очувани регистар, с подацима о својим пацијентима.. Наједном подиже крупну главу с подужом проседом косом, прекрсти ме погледом и рече:

– Томислав Тмушић, дакле?

– Узмимо да је тако, г. докторе.

– Таба? – То вам је надимак?

– Да, докторе, могло би се рећи – надимак као омчица око врата. Уз то бих дометнуо да ми, повремено, тај додатак засмета...

– То ћемо тек да испитамо. Засад одело вам добро стоји; баш лепо...

– Шија ми га ђура, испалих као да се то од мене очекује...

– Ђура је неспоран, а ви се раскомотите. Можете чак и цигарету да запалите, ако сте пушач. Али ми, пре тога, реците, онако узгред, је ли то једино што вам смета у овом свету у ком се поодавно жваће један те исти залогај, уз збуњујуће велики број прилога да би се сам залогај учинио богатијим и занимљивијим. Имате право да кажете шта вас боли, откада и како вас боли. Дошли сте код неког ко је баш хтео да види себе као доктора. Дакле, шта је ту је. Имаћете право на потпитања, наравно, као и на дуге одговоре ако се укаже потреба за њима. Толико за почетак, с моје стране... А сад крећемо.

– Од чега болујете?

– Од куглице, докторе. – Прогутао сам куглицу од пшеничног теста, није то баш тако честа појава ... И чим сам је прогутао, осетио сам да сам учинио нешто... како да вам кажем?...

– Да сте учинили нешто недопустиво? – рече доктор.

– У ствари, откачено...

– Извините, с речима сам одувек, мање-више, оскудно стајао: није ми полазило за руком да нађем ону која ми је тренутно потребна – *праву реч*, рекао бих. А и кад је нађем, кад на њу набасам, споро је преваљујем преко језика. Отуд ми и тај нејасни и савршено обли надимак!...

У детињству сам глас Е изговарао некако између А и Е, али ближе гласу А. То је изазовно деловало на дечака с којим сам се највише дружио. Једном је чак вриснуо на мене тресући се од беса: „Ма иди тамо одакле си доспео, зар ниси у стању да нормално изговориш тај *вокал*?... Тебе, тебе, тебе!... а не тааба.” Рекао сам му грубијански да нисам у стању да ишта нормално изговорим... Нисам и проста ми душа. Нећу никада ни моћи! Тек да зна...

А кад је кренуо да ми, зајапурен, упорно образлаже делотворност вежбања, изазвао ме, па сам му баш одбрусио: „Остави ме на миру, шта се то *џааба џиче*!” (Од тада је он мене звао *Таба*, а ја њега *Вокал*. То су и други прихватили, па ето и ја сам...)

– Чудновато!... Још се дружите?

– Тако хоће Свевишњи који све може. – Но, да се повратимо на моју куглицу!... Још ми стоји у грлу, шета горе-доле, а од тада је прошло више од два месеца! Или можда није, не могу баш да тврдим... А ви узмите као да јесте, жртвујте се мало за мене, босоног и главоломног.

– Нисте ишли код доктора?

– Досад нисам. То може изгледати глупо... То што нисам.

– А зашто нисте? Не верујете докторима...

– Како да вам то кажем... Не верујем, ако нису велики занесењаци у најбољем смислу те лепе речи. Не верујем у оне који лече болести, а не људе... А, посебно, не верујем у оне мргуде који дају пуно лекова.... Дакле, ту сам здвојан у јаду своме, пресноме...

– Ооо... красно. То већ има призивок филозофије... Наставите. Можете да наставите у том смеру. Имамо времена за пређу дугу.

*

– Било је девет сати изјутра... Моја жена Ирена покушавала је да на некој старудији од транзистора, из времена обнове, чује колико је минуле ветровите ноћи Северноатлантска алијанса била успешна у разарању српских домова, мостова и путева, док смо

старија кћерка и ја седели за трпезаријским столом, једно другом наспрот! Електра, наша кћерка, Иркина и моја, доручковала је по протоколу којег се већ две и по године доследно придржава, што ће рећи да загрижено води рачуна о врсти и количини крмива које обожава, а ја сам сркутао своју двоспратну чемерну кафу из пивске конзерве... Без имало шале...

Будући да је у питању ко зна каква макробактеријска рецептура коју је ћудљиви девојчурак искомпоновао, у почетку сам је упорно кињио због тога, плашећи се да не нашкоди свом ионако тананом здрављу, али... није вредело. Ништа није вредело! (А бојим се, те грдно се бојим, да ће и убудуће бити тако.) Куглица! Опонињем се опет куглице, као да ми ништа друго није преостало. (Очај никако не допушта да испадне описан, а мени ништа друго није преостало.) Не могу ни о јаду да зборим течно, ни да пишем читко... Њена мајка је још подуже време пружала отпор, онако изокола, али је некако убрзо и она сама морала да безусловно капитулира...

Почињала би да збори шта јој се ћефне и како јој се ћефне. А исто би и другима нудила. Исту тужну разбибригу...

(Овде морам нагласити да је то засад последња у низу победа које је наша инвестиција у светлу будућност извојевала над нама, својим главним непријатељима.) Коначно нас је лишила права да се мешамо у њен опсег интересовања, начин размишљања и понашања, те на стил облачења, избор телевизијских емисија и сл. При томе је показала веома завидну вештину у вербалним дуелима, што је навело њену баку, адвокату кћер да јој пружи пуну подршку, сматрајући да јој не гине блистава адвокатска каријера.

Тог јутра – додајем кобног, по мене барем – на њеном тањиру нашло се парченце пите, у облику трапезоида, уз неколико ситнијих колачића. Пошто је појела питу и још који колачић, попила је шољу зеленог чаја, устала и отишла у купатило... Помисливши да је завршила с доручком, осврнуо сам се и угледао на тањир три преостала колачића. Један је имао облик месечевог српа, други снежне пахуљице, а трећи је наличан био на савршено извајану куглицу! Да бих барем делимично ублажио горчину од јутарње кафе, посегао сам за куглицом и она се за тренутак обрела у мојим устима. Одмах сам осетио да нисам поступио као човек од реда већ као простачина или још горе као неки подмукло лакоми ждероња, што се и показало. (Овде уместо речи био сам написао жвале, али нисам могао... да то оставим...)

Вративши се из купатила, мој девојчурак је поново сео за астал и, згрануто, упитао мајку: „Мајчице, где ли се дену моја куглица?“ Ухваћен у небраном грождју, потихо рекох да сам је ја прогутао!...

Она уопште није обратила пажњу на моје речи већ је заједљиво поновила питање упућено мајци, наглашавајући понаособ сваку реч...

Млад месец и снежна пахулица стајали су и даље на светло-плавом порцеланском тањиру, италијанске израде, попут дражесних заручника на подијуму за игру, помало сетни што су тако изненада лишени куглице, њихове амајлије...

Истог тренутка се непостојећа куглица скотурала у мом тесном грлу и онемогућила ме да ишта одвагнем и кажем.

Жена ме је погледала прекорно, смркнута лица. Онда је заустила да ме пита зашто сам то учинио, али кад је видела како изгледам, сажалила се на мене и, покуњивши главу, одустала. (Она и иначе има веома осетљиву душу, што се, у временима не тако давнашњим сматрало *фаталним даром неба*, а данас цивилизацијском заосталошћу!) – „Знам, јадник опседнути, и те како добро знам...” – покушао сам да кажем да нисам такав гејак каквим сам се показао, али ништа није вредело... Онда сам, помажући се прстима и мимиком, упитао Ирку скоро шапатам, да ли се ту ишта може поправити. Чисто речено, може ли она, Ирка, умесити и испећи исто такву куглицу, а ја ћу јој то надокнадити како год буде желела. Разумела ме је, још једном је смогла снаге и стрпљења да ме разуме, па је обећала кћери да ће јој истог дана испећи пун плех куглица, само нека се смири и опрости трапавом тати, јер он је такав какав је, другог нема... Кад сам то чуо из жениних уста, куглица у мом грлу је малко усахла и као да се спустила за инч дубље, тако да ми је, ипак, колико-толико лакнуло...

„Хвала лепо”, рекла је кћерка, „није нужно!” Жена се сложила с њом да није нужно, али ју је и укорила зато што не може да прихвати просту чињеницу да се оцу омакло. „Немој да изиграваш добротвора, мама, лепо те молим, збиља то не чини, кад добро знаш о чему је реч. Не треба ми никакав плех куглица. Моје куглице нема и – крај приче”, додала је мала с јетком оштрином. „Нисам сигурна да ми је јасно о чему је реч и да баш мораш да тако сикћеш”, рекла је жена. „Ако ти није јасно, онда ту нема помоћи, жао ми је доиста”, закључила је кћерка. Потом је додала: „Треба да знаш и то, госпо правдољубива, да ја уопште не сикћем. Ја говорим књижевним језиком српским.”

Кад је све то изговорила, такорећи у јединстеном даху, девојчица је зграбила тањирчић са младим месецом и снежном пахулицом и просто улетела у своју собу залупивши врата за собом...

„Боже мој, хтедох да завапим, али ми се куглица поново попе у грло и не даде ми ни реч да приметим. „Који те враг превласти да у то дираш кад знаш с ким имаш посла?” – упита жена, гледајући

некуд у страну. „Као да нема шта да се једе...” Рекох јој да сам помислио да је мала завршила с доручком, па се маших да ублажим горчину од оне чемерне кафе. „Да се не баци!... Ти си то управо учинио јер ниси разумео. Но, то је јаче од тебе, шта вреди. Она ту куглицу није изнела да је поједе, божји човече, ако си уопште у стању да то разабереш.” Признао сам да нисам у стању „да ствар разберем.” Жена је наставила истим темпом: „Да си узео неки други колачић барем би имао пун залогај, а ћерку би мање изазвао.” „А чему служи та куглица ако се већ не једе, има ли неку ритуалну сврху”, упитао сам. „Откуд знам... ништа ме не питај. Зар баш мора све да се објасни као да је наш живот неки научни систем... Ја више не могу да подносим ваше смутње, буквално сам принуђена да се иселим из овог осињака, па чините шта хоћете. С једне стране ти, главо породице наше, као да си провео век у неком сиротишту под војном тортуром, а с друге она, црево на угљену, својеглава мимо свет и, што ти никако нећеш да признаш – твоја верна слика и прилика.” „Добро”, рекох, „само ми још кажи пре но се иселиш да ли си ти направила ту куглицу.” „Не... нисам. Она је месила колаче, и док је то радила парченце теста се само од себе закотрљало под њезиним прстима... Толико се обрадовала томе да је разрогачила очи модре и просто ускликнула: Мамице, видиш!... – Да ли ће остати оваква ако је ставим у плех да се испече?... Рекла сам јој да је благим трљањем између дланова још мало углача и учврсти, па ће бити све у реду. Није ми веровала, бојала се да ће куглица напрунути... Е сад, она ту куглицу већ треће јутро износи на тањир и враћа је непоједену!” „А ја је шклапнух чим је угледах, незасита ала моравска!.. приметих згужване душе, али то што рекох није допрло до моје струњене Ирке. „Понео си се, да извиниш, као дрипац”, настави. „Жао ми је, убедљиво ми је жао, али како сам могао да то знам?”, јаукнух. А она, моја госпођа, усплахирена тешко и подоста згађена нада мном, одговори: „Како си могао да је поједеш?... Могао си.... Наравно да си могао кад си такав тип. Говориш о некој својој осетљивости, а овамо да не кажем...”

Да бих прекинуо разговор, хтедох да речем мојој узнемиреној жени да укључи *Радио новосићи*, да чујемо шта се ноћас од криминала збивало у Београду – али ми се бајата куглица поново попе тик под јабучицу, па муцајући, рокћући боље рећи, показах прстом на радио. „Шта има да чујемо?” – рече жена и обриса папирном марамицом од суза набрекле очи. „Кад бих знала каква опачина тамо чека, пожурила бих да станем у ред!” „Ра... ра... распитаћу се”, једва измуцах и узех торбу да изађем из куће. „Ниси ништа доручковао, човече, ни лекове ниси попио, а толико пушиш!” Ноћу ти плућа шкрипе као неподмазане шарке на северном ветру да ме

од тога језа подилази, поготову кад ми се примакнеш, што хвала Господу ретко чиниш.” Уместо да одговорим да сам доручковао куглицу, ставих прст под јабучицу и намерно загроктах... Баш у том тренутку негде подаље, на периферији града, зачу се експлозија... Голубови узлетеше с крова робне куће која се налазила преко улице и усковитлаше се у зраку!... „Још се нису привикли, лете куд који”, помислих. „Али доћи ће и они на ред да покажу шта све наши властодержци могу.”

Од тога дана рвем се, мање-више, с том куглицом. Стидим се...

– Табајло, зашто, брајко мој, нисте покушали да у погодном моменту заштете опроштај од своје кћери? – рече доктор.

– То исто ми је рекао и пријатељ Вокал... Али, докторе, како не схватате да ни ја не могу њој да опростим што ме дотле дододовела. Увек сам имао најбоље намере...

– Схватам вас, Таба, смирите се, све схватам, помогли сте ми да вас схватим... Али како ви, као човек паметан, не схватате да вам је ваша кћер опростила, само то неће да призна?

– Не разумем, зашто не би признала, докторе?

– Зато што личи на вас, Таба!... И њој је, као што и с вама бива, тешко да призна да није у праву, да је претерала... Извесним људима одговара да бране неодбрањиво, јер то за њих значи бранити увек исто, на исти начин и без изгледа да се одбрана икад оконча.

– То каже и моја Геја, али ја... нисам убеђен... Сви ми кажу да је она исти отац, исти ја, а нико неће ни да промуца *какав сам њо ја*. То они говоре због себе, да покажу како много знају о људима... А ја бих волео да се неко потруди и објасни ми то што већ рекох. Баш то бих волео због себе понајвише... Да штогод променим ако је још могуће...

– Старимо, старећи заборављамо, мање-више, ко смо и какви смо били (ако смо икада и знали). И тешко се с тим миримо, све теже... Старимо бре први пут, неприпремљени, требају нам горки наук о старењу. неопозиво искуство старења... А други, наши ближњи, неће да се у шкакљиве ствари упуштају... То је уистину околница тешке животне мимикрије многих... А шта је с вашом куглицом?...

Осмехнух се и, постиђен, оборих главу!

– Јесте ли за чашицу коњака? Француског с подручја Лоаре...

– Па... ако је и то део ритуала, придружујем се...

Доктор испружи дугачку жилаву руку и из оближње полице дохвати флашу с дугим грлићем. Наточи две чашице, подиже своју, упери поглед у плафон и рече: „Господе, Оче наш, молимо Ти се ми грешни, Таба и ја, да нам помогнеш да у ово време трулежно и

inojavo od ipreha протерамо у неповрат ту вражју и необично обичну куглицу, изазовну шеталицу, тешку лажљивицу и још тегобнију смутљивицу; да потом наступи спокој у душама нашим запуштеним, те да се од раног ранца тог јутра постојано радујемо беломе дану.”

*

Заједно смо изашли из ординације. Кад се нађосмо у ходнику, где је на ред чекало десетак пацијената, следбеник Хипократов ухвати ме испод мишке и пошто заједнички направисмо неколико корака, стаде. Пружи ми руку коштуњаву, жилаву и дугопрсту и рече да ни њему самом живот није лак, јер су људи с којима претежно има посла махом толико занимљиви да им се не може помоћи. Онда се хитро обрну на пети леве ноге и одмереним кораком се упути у своју /спасоносну/ ординацију, и ја чух како затвори врата за собом.

* * *

Кад сам се предвече вратио дому своме, затекох старију кћер, саму... Седела је за сточићем и цртала креоном некакву сабласну маску. Умах ми се учини да њен цртеж личи на мене, па, као нехотице, приђох да га боље осмотрим. Она ми то не допусти већ брзо склопи блок не окрећући главу! Таман заустих да је упитам где су отишле мајка и сестра, али куглица ми се намах скотрља у грлу и не даде ми ни то просто, а умесно питање да измрмљам. Да, да...